

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Candidatus Abbreuiatus Jurisprudentiae Sacrae, Hoc Est,
Juris Canonici, Secundum Gregorii Papae IX. Libros V.
Decretalium Explanati Summa, Seu Compendium**

Pichler, Vitus

Augustae Vindel., 1733

Titulus IV. De Sponsa Duorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63462)

fœmina nunquam recepit; prohibet autem, si sola vir nunquam recepit, seu si fœmina sola celebret secundas nuptias.

TITULUS IV.

De Sponsa Duorum.

SUMMARIUM.

1. *Impedimentum Ligaminis, Dirimens & impediens.*
2. 3. *Quo Jure prohibitum sit & irritatem Matrimonium cum duabus, vel duobus sumit.*
4. 5. *Sponsalia de futuro secunda non valent.*
6. *Nec obligant, licet prior sponsa suo jure ceperit.*
7. 8. *Valent tamen Sponsalia de presenti, licet ea contrahens maneat obligatus sponsa prioris.*

Sponsa duorum dicitur, quæ duobus viris Sponsus duarum, qui duabus fœminis, vel pluribus, desponsatur vel de futuro, ut quis Matrimonium promisit uni, dein alteri, forsitan postmodum tertiæ &c. vel de presenti, ut si quis Matrimonium contraxit cum Bertha, dein cum Titia, ac fortè etiam cum Caja, si in vivis adhuc existente Bertha. Si vir sibi plures actu jungat uxores, ut eas simul & seorsim habeat, vocatur *Polygamia*: si fœmina plures viros, *Polyviria*, vel *Polyandria*. Quia verò pluralitatem uxorum, vel virorum, reprobant Juris

tam Positivum quàm Naturale & Divinum, ideo cum una Matrimonio ligatus (vel ligata cum uno) laborare dicitur impedimento *Ligaminis dirimente*, de quo hic agimus. Si verò aliquis (vel aliqua) jam fit alteri obligatus per Sponsalia tantum, habet quidem impedimentum *ligaminis*, at *impediens* tantum, quo stante cum alia persona illicitè contrahit Matrimonium, in ordine tamen ad contrahenda Sponsalia cum alia persona forsitan priora Sponsalia erunt impedimentum absolute dirimens, ut dicetur inter alia, quæ huc pertinent.

Dico I. Polygamia (& à fortiori Polyviria) 2
 non solum est contra Jus Ecclesiasticum c. 2. 3. 4. *fin. h. t.* & Cæsareum. l. 2. C. *de incest. nupt. Const. Crim. Caroli V. art. 121.* sed etiam contra Jus Divinum & Naturale, adeoque impedimentum *Ligaminis* dirimens est introductum etiam Jure Divino, & Naturali, sed conditionato tantum. Itaque Matrimonium secundum est nullum, quod contrahitur nondum solutò primò quoad vinculum seu ligamen. Quòd sit contra *Jus Divinum*, omnino certum, ac definitum est contra Lutherum in Conc. Trid. s. 24. *de Sacram. Matrim. can. 2.* ibi: *siquis dixerit, licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla Lege Divina esse prohibitum, anathema sit.* Dein probatur ex significatione Matrimonii, quam habet Jure Divino Sacramentum Matrimonii, quia significat conjunctionem Christi cum Ecclesia. *Eph. 5.* utique unius cum unica. Demum ex primæva Matrimonii institutione *Gen. 2.* ubi Deus agebat: *faciamus homini adjutorium (non dixit, adjutoria) & adhaerebit*

rebit uxori sua, nimirum unicæ: erunt duo (scilicet
 plures) *in carne una;* qui autem carnem suam
 per copulam divideret in plures, non maneret
 una caro cum uxore sua. Quòd autem sit con-
 tra *Jus Naturale*, suadetur tum ab auctoritate
 maxima ferè omnium DD. saltem Catholicorum
 tum ex eo, quòd pluralitas uxorum (vel mar-
 itorum) valde repugnet finibus Matrimonii, nempe
 generationi proli, rarò enim sæcundum
 possunt viri (à fortiori sæminæ, ut patet ex
 scortis) divisi in plures conjuges, item paci-
 societati & cohabitationi, quæ debet esse inter
 conjuges, atque continentia conjugali, cum
 te pluralitate conjugum non posset facile
 fieri singularum concupiscentia, cujus tamen
 medium debet esse Matrimonium; tum denique
 ex natura Justitiæ Commutativæ, quæ exigit
 apud contrahentes detur æqualitas inter datum
 & acceptum: sed, si vir duceret plures uxores
 vel sæmina plus viros, non daretur æqualitas
 inter datum & acceptum, quia ducens plures
 posset singulis tradere jus in corpus suum
 actus conjugales totum, & totaliter, sed
 ex parte, à singulis verò acciperet jus in corpore
 sua totum & totaliter, utpote nulli alteri ob-
 gata. Adde, quòd Justitiæ repugnet jus in cor-
 pus uni jam traditum denuo tradere alii vel alii
 sicut res vendita uni & tradita alteri denuo
 di ac tradi sine injuria prioris emptoris neque
 Neque dicas, ex conventionione Partium interdum
 posse inæqualitatem, cum pacta dent legem con-
 tractibus, & volenti non fiat injuria; nam con-
 trà est, quòd contractus à Natura institutus in
 natura

num generis Humani, uti est Matrimonium, à Natura quoque dirigi debeat, & non ex paciscen-
tium arbitrio dependere, proin contrahentes
Matrimonia adigi non possunt, ut in aliqua con-
sentiant, quæ Jus Naturale improbat. Sic usu-
ræ merè lucratoriæ manent illicitæ de Jure Natu-
rali, saltem conditionato, propter inæqualita-
tem inter datum & acceptum, licet illæ fuerint
stipulatæ, & mutuum accipiens in eas consenserit
in vitus, & necessitate adactus; cum aliàs non acqui-
reret mutuum: quo pacto & plures fœminæ de-
mum consentirent in unum maritum, quia aliàs nul-
lum omnino maritum obtinerent. Notetur bene
hoc argumentum. Quod denique hoc Jus Divinum
& Naturale sit solum *conditionatum*, nimirum nisi
Deus, in cujus plenissimo dominio sunt corpora hu-
mana, eorúmque jura, etiam ad actus conjugales, plu-
ralitatem conjugum permiserit, patet indè, quod,
ut constat ex Scripturis sacris, Deus sanctissimis
Patriarchis Antiquæ Legis, Abraham, Jacobo, Da-
vidi &c. permiserit plures uxores, præsertim post
diluvium, ut citius restauraretur genus humanum.
Incommodis autem ex pluralitate conjugum ori-
turis alio modo absolutè potest occurri.

Objic. 1. In *can. 2. caus. 12. §. denique. q. 3*
1. dicitur: *communia debent esse amicorum om-
nia.* Et additur: *in omnibus autem sunt sine du-
bio & conjuges:* ergo plures conjuges possunt
esse communes eidem viro, vel fœminæ, saltem
ubi est nexus amicitiae 2. Rationes nostræ, fun-
datae in impedimento generationis, in perturba-
tione pacis domesticæ &c. solum probant, Poly-
gamiam aut Polyviriam, de Jure Naturali illicitam

tam quidem esse, at non invalidam: ergo impedimentum Ligaminis non est Juris Naturalis. Apud plures Gentes, non omnino barbaras, regit usus Polygamiæ, uti apud Mauros, Turcos Sinenses &c. imò & Polyviria, uti apud Persas, & Medos: ergo non adversatur Juri Naturali. R. ad 1. Ultima verba de conjugio non sunt Clementis I. qui est auctor dicti Canonis, sed à quibusdam Hæreticis sunt addita; non enim reperiuntur in Codicibus & Manuscriptis melioris fidei, uti notatur in Correctione Romana allegato textui subjuncta. Ad 2. Quando actus Jure Naturali prohibitus perpetuam continet turpitudinem, præsertim injuriam, uti juxta dicta continet Polygamia & Polyviria, & quidem per se ac ordinariè, actus que vel contractus est irritus Jure Naturali; cui repugnet obligatio ad illicitum. Ad 3. N. C. quia apud Gentes, aliàs etiam sapientiæ laudè florentes, alia quoque gravissima scelera, contra Juri Naturali adversantia, fuerunt & sunt in usu imò & earum Legibus conformia, uti IdololatRIA, fornicatio, rapinæ &c. Quin & apud Christianos non rarò conculcatur Jus Naturale: ergo ex his factis nefandis non est formanda Regula Juris Naturalis.

- 4 Dico 2. Sponsalia secunda non valent, nec solvunt priora, priùs inita cum alia persona. Etiam si secundis accesserit copula carnalis, & imprægnatio. 3. Et secunda sponsa fuerit ignorans priorum sponsalium, ac sub spe Matrimonii fuerit corrupta aut imprægnata, & damnum spiritualiter reparari non possit, nisi per Matrimonium.

Pars 1. est indubitata tum ex *c. 22. x. & c. un. in 6. de Sponsal.* tum ex ratione, quòd alteri nec licetè, consequenter nec validè, promitti possit, quòd jam priùs alteri fuit promissum: ergo nec Matrimonium jam priùs alteri promissum; cum utique nemo obligare se possit ad rem illicitam, quæ sine violatione juris alteri jam quæsitum præstari nequit. Interim tamen sponsa (vel sponsus) prior resiliere potest, & recedere à parte nova Sponsalia ineunte cum alia, eò quòd nova contrahens censeatur renuntiare suo juri, & prioribus Sponsalibus. Pars 2. fuit indè, quòd prior tempore habeat jus fortius. *c. 1. de Majorit. c. 54. de R. J. in 6.* Nec enim jus certum alteri priùs absolutè quæsitum tollere possunt Sponsalia cum secunda, quia hæc sunt invalida; neque fornicatio aut imprægnatio, quia Jura passim clamant, unius delicto alium gravari non debere, & per injuriam priori sponsæ, vel sponso, illatam non tolli ipsius jus; neque jus oriri debet sponsæ, quæ per deflorationem admissam potiùs pœnam meretur. Adde, quòd multis perfidiis ac fraudibus occasio daretur, si quis per corruptionem aut imprægnationem secundæ sponsæ posset se liberare à prima, quam nauseare forsan incipit. Pars 3. quam saltem pro foro externo cum Guttier. tenet Reiffenstuel *h. t. n. 8.* contra plurimos, sumitur ex iisdem rationibus, & ex hoc principio, quòd cuilibet propria culpa & flagitium nocere debeat, non alteri innocenti. Sibi imputare debet damnum, quòd patitur sponsa fornicata, licet ignara Sponsalium priorum, cum scire

debuisset, non fidendum hujusmodi prociis, sepe sub spe Matrimonii decipientibus puellas.

§ *Objic.* 1. Secunda Sponsalia, quibus accessit copula carnalis, sunt vinculum fortius, eò quòd traditio actualis per usum corporis fit secuta. 2. Talis copula præsumitur esse facta animo maritali, adeòque ipsum Matrimonium per eam esse contractum. *c. 15. & 30. de Sponsal.* Sed Matrimonium utique solvit Sponsalia priora. 3. Sponsa posterior imprægnata certat de damno vitandò prior autem de lucro: inter duos autem litigantes præferendus est, qui certat de damno. 4. Prior sponsa ex charitate tenetur suo jure cedere, ut evitetur grave damnum posteriori innocens. *R.* ad 1. Sponsalia secunda, utpote invalidè inita, ne quidem sunt vinculum, multò minus sunt vinculum fortius. Traditio illa corporis fornicaria non est legitima, aut talis, cui jurati assistunt. Ad 2. Quamvis id verum fuerit de jure antiquo, Tridentinum tamen, irritando Matrimonia clandestina, sustulit Matrimonia præsumpta & omnem copulam extra Matrimonium in faciem Ecclesiæ contractum habet pro fornicaria: fornicaria autem copula, quam constabat esse fornicariam, nec de jure antiquo erat traditio ad constituendum Matrimonium habilis. Ad 3. Impunitis etiam prior sponsa certat de damno, scilicet de amissione juris jam quæsti, quòd nec à Principe sine causa publicum bonum spectante adimipi potest alicui invito. Dein solùm tunc præferendus inter duos litigantes est ille, qui certat de lucro, si cœtera sint paria, vel si ambo habeant jus, & ambo sint innocentes: hìc autem prior

damno contra eum, qui

tautum sponsa habet jus, & est innocens, non posterior. Ad 4. Charitas fortè tunc obligare posset, ut quis cedat suo jure ad alterius damnum notabiliter majus impediendum, ubi alter vel altera non per delictum proprium se coniecit in periculum damni, & istud prævidere non potuit: sed hic posterior sponsa, corrumpi se passa, per suum delictum sibi damnum imminere fecit, atque istud prævidere potuit. Dein licèt obligatio charitatis ad cedendum jure quæsito probaretur satis (quod fieri non posse credo, cum charitas ordinata incipiat à se ipso &c.) jus tamen priori maneret salvum, & Justitia ipsi assisteret, consequenter nec Judex priorem sponsam adigere posset invitam ad cedendum jure. Sed quia una virtus non repugnat alteri, & Justitia assistit priori sponsæ, charitas illam fringere non potest ad aliquid suo juri contrarium.

Quæres, an Sponsalia secunda sint absolute
 6
 invalida, ita ut, casu quo prior Sponsa vel spon-
 te cederet suo jure, vel moreretur, aut Religio-
 nem ingrederetur, non stringant? P. Placidus
 Böckn *in Select. Additionalib. lib. 4. tit. 4. q. 2.*
 (& ante ipsum Covarr. Rebell. Franc. Schmier
 &c.) docet, & probare conatur, ea fringere pro-
 mittentem. I. Quando actus irritatur propter
 præjudicium tertii, tunc contrahens in alterius
 præjudicium obligatur saltem pro eventu, quo
 cessat præjudicium: sic si quis contrahat cum pu-
 pillo, minore, Ecclesia, omiffis solennitatibus Ju-
 ris, nihilominus obligatur contrahens ex sua par-
 te, licèt contractus sit irritus, quatenus præjudi-
 cat dictis personis vel Ecclesiæ. *pr. Inst. de Auth.*

tut. Sic votum castitatis, quod Religionem professus sine consensu uxoris emittit, licet non valeat in præjudicium uxoris, valet tamen ex parte votantis in vim voti simplicis, ut nequeat petere debitum conjugale. *c. 3. de Conv. Conjug.* adeoque talis contractus non est absolute irritus: sed Sponsalia secunda irritantur propter præjudicium sponsæ prioris: ergo. 2. Secunda Sponsalia saltem præsumptione Juris semper habent imbibitam conditionem, *si prior sponsa cessaverit suo jure, vel aliunde Sponsalia priora dissoluta sunt* quia censetur contrahens cum secunda se ei obligare, quantum potest, & ut excludatur peccatum: ergo, si solutis prioribus Sponsalibus purificata dicta conditio, obligabitur contrahens cum secunda. Sed verior mihi videtur sententia opposita Perezii & P. Wiestner *h. t. n. 19. 20.* ex hoc duplici fundamento. 1. Secunda Sponsalia cessant merito inita absolute, & sine dicta conditione, si priora Sponsalia cessaverint; cum ista conditio nec ex natura rei, ut per se patet, insecundis Sponsalibus, sed potius sit contra intentionem ea contrahentis, ut nimirum se liberet a priori sponsa; neque infit ex dispositione Juris non enim ullum exstat Jus talem conditionem annexens secundis Sponsalibus, si priora fuerint dissoluta; imò Jura promissionem, cui non adjecta conditio, habent pro absoluta, & regulari volunt secundum tempus præsens. per *l. 83. §. 1. l. 137. §. 4. ff. de V. O.* ergo absolute fuerint nulla: quod autem nullum est, nullum absolute effectum producit, adeoque nec obligationem conditionatam. 2. Generalis est in utroque Juris

Regula, quòd successu temporis non convalescat, aut vires accipiat, quod ab initio non subsistit. *c. 18. in 6. & l. 29. ff. de R. J.* Sic Professio Religiosa ante ætatem legitimam emissã non convalescit sine novo consensu, cùm ætas advenerit: Promissio Beneficii nondum vacantis non acquirit vires per mortem Beneficiati subsequutam: sic absolutè manet invalidum Matrimonium secundum, licèt postea solvatur primum per obitum conjugis: ergo nec secunda Sponsalia convalescunt per hoc, quòd post aliquod temporis intervallum prior sponsa cedat jure suo, vel moriatur. Jam

R. ad opposita. Ad *I. N. ma.* nam nec ullus Juris textus nec ulla ratio probat generaliter, actum, irritatum propter præjudicium tertii, obligare pro eventu futuro, quo cessat præjudicium. In allatis exemplis exstat specialis Juris dispositio recedens à generali Regula & Jure Communi, actui nulli nullas tribuente vires, ne quidem ex lapsu temporis, quo cessat præjudicium, ut patet de promissione beneficii nondum vacantis &c. Dein & *Min.* non male negatur. Non enim tam propter præjudicium sponsæ prioris Sponsalia secunda sunt nulla (cùm multa in alterius præjudicium validè gerantur) quam propter ligamen, quo personæ jam uni adstrictæ adimipur jus & potestas se rursus alteri adstringendi. Ad *2. N. ant.* Ubi enim apertè aliquid fit, vel promittitur, contra jus alterius jam quæsitum, cessat præsumptio Juris exclusiva peccati, cùm nulla habeat locum præsumptio, ubi apertè constat de opposito. Dein hoc argumentum planè nimium probat, scilicet Sponsalia cum secunda etiam licita esse & valida,

si nimirum ex præsumptione Juris habeant imbitam dictam conditionem; siquidem omnino licitum est, & conditionatè validum (seclusa speciali dispositione Juris contraria) alicui aliquis promittere sub conditione honesta de futuro contingenti, v. g. sic: ducam te, si pater meus consentiet: vel si Papa dispensaverit in impedimento Affinitatis inter nos intercedente: vel in voti simplici castitatis, quo ligor: ergo etiam hæc promissio erit licita & valida: ducam te, si prior sponsa, cui jam adstringor, consentiet, cedet jure suo, vel morietur, licet talis conditio explicite non adjiciatur; id quod nemo facillè admiserit, & ipse P. Böckn in tract. de Sponsal. tit. 4. n. 1. expressè docet, Sponsalia posteriora non valere esse iniqua: ergo ibi ipse agnoscit, non inesse secundis Sponsalibus dictam conditionem. Imò sequeretur, etiam licitè, vel saltem validè, contrahi posse secundum Matrimonium vivente cujus jure priori. Opus ergo est, ut adjiciatur ista conditio vel verbis vel in mente, ut secundum Sponsalia obligent in eventum, quo priora Sponsalia fuerint soluta; quod utique fieri potest, licet ordinariè non contingat. Id tamen concedo, quòd contrahens cum secunda, quam forte etiam defloravit, & illa exinde damnum passum non reparabile nisi per Matrimonium, teneatur eam ducere, si prior suo jure cefferit, at non ratione Sponsalium, sed ratione damni illati, aliter non reparabilis.

- 7 Dico 3. Valent tamen Sponsalia secunda de presenti inita non obstantibus Sponsalibus de futuro initis cum alia. 2. Licet ista per illa pro-

babiliùs non solvantur omnino ex parte contra-
 hentis Sponsalia de præsentì, sed solùm suspen-
 dantur, quamdiu non dissolvitur Matrimonium
 cum sponsa secunda de præsentì ducta. Pars prior
 est decisa in *c. 1. h. t. c. 22. c. 31. de Sponsal.* quia
 Sponsalia de præsentì (seu Matrimonium) per
 quod fit traditio juris in corpus, adeoque & con-
 fertur jus in re, utique sunt fortius vinculum, quàm
 Sponsalia de futuro, per quæ solùm promittitur
 jus in corpus, & confertur tantùm jus ad rem.
 Posterior, quam sustinent Pontius, Mastrius, Pe-
 rez, Zæf. P. Wex, & alii, contra Sanch. Guttier.
 Laym. Tanner. Pirhing &c. probatur ex Jure Na-
 turali, & ex natura Justitiæ Commutativæ, quæ
 eum, qui semel contraxit obligationem Justitiæ,
 obligare non cessat, donec obligationem impleat,
 & stringit semper pro circumstantiis, in quibus im-
 plere potest, non obstante, quòd hic & nunc po-
 natur impedimentum implendi, præsertim si impe-
 dimentum ponatur ab obligato voluntariè & per
 malitiam: sic debitor pecuniæ non liberatur à sol-
 vendo, licet ad solvendum convento tempore sit
 impeditus ob egestatem, vel distantiam loci, vel
 ob dilapidatas pecunias &c. sic votò Religionis
 ingrediendæ obstrictus manet obligatus illud im-
 plere solutò Matrimoniò, quod interea illicitè
 contraxit, & sic impedimentum implendi pro nunc
 posuit &c. sed, qui priùs contraxit Sponsalia cum
 Bertha, contraxit obligationem Justitiæ, cui vi-
 vente altera, quam de præsentì postmodum du-
 xit, satisfacere nequit propter impedimentum, &
 quidem malitosè positum & per injuriam (per
 quam utique tolli non debet jus prioris sponsæ)

ergo

ergo priori sponsæ manet adhuc obligatus in even-
tum, quo dictum Matrimonii impedimentum for-
tè tollatur.

8 *Objic.* 1. Obligatio semel sublata non re-
vifcit. *l. 98. §. 8. ff. de Solut. can. 129. d. 4. de
consecr. v. non potest.* sed obligatio priorum Spon-
salium tollitur per superveniens cum alia Matri-
monium. *c. 22. c. 31. cit.* ubi Summarium sic ha-
bet: *Sponsalia de futuro, etiam jurata, solvuntur
(proin non tantùm suspenduntur) per Sponsalia
secunda de presenti.* Imò textus in *d. c. 22.* de-
hanc rationem; *quia primam fidem* (nempe prio-
ra Sponsalia) *irritam fecit.* 2. Ex duobus vi-
culis ejusdem rationis magis forte rumpit, & om-
nino tollit minùs forte: sic Professio actualis in
Ordine Religioso laxiori extinguit penitus votum
priùs editum profitendi & ingrediendi Ordinem
stricriorem: sed obligatio Sponsalium de futuro
cum una, & obligatio Sponsalium de præfenti
contracta cum alia, sunt ejusdem rationis, cum
utraque sit obligatio Justitiæ, & posterior est vi-
culum fortius, quàm prior: ergo. *q. ad r. dist. 1.
ma.* Obligatio verè, penitus, & in perpetuum
sublata non revivifcit. *C. ma.* Solùm suspensa pe-
niteniens impedimentum non revivifcit, ve-
potiùs non manet ampliùs, ita ut sublatò impedi-
mentò impleri non debeat. *N. ma. & dist. 1. min.*
Obligatio priorum Sponsalium suspenditur tan-
tùm. *C. min.* tollitur omnino, & ex utraque parte
N. min. & conf. Jura in contrarium allata plùs non
dicunt, quàm quòd Sponsalia de præfenti con-
tracta post Sponsalia de futuro cum alia valeant
& conjuges separari non debeant, quod verum est
per

per hoc autem non dicunt, ista penitus tolli. Verbum *solvuntur* denotat quidem Sponsalia priora dissolvi, at ex parte innocentis tantum & repudiata, cui per Sponsalia de presenti cum alia datur jus resiliendi, & sic penitus solvendi Sponsalia priora, quibus contrahens cum alia censetur renuntiare, non verò ex parte injuriam inferentis. Illa verba, *primam fidem irritam fecit*, solum denotant, primam fidem, uni semel datam, fuisse violatam, quod rursus verum est, non verò Sponsalia ipsa, ex parte violentis, fuisse irritata. Ad 2. *N. ma.* vel *dist.* vinculum minus forte, si utrumque nequeat simul stare & tenere. *C. secus. N. ma.* vinculum Sponsalium cum una stare potest cum vinculo Matrimonii cum alia. Paritas cum voto Religionis rectè adaptatur nostræ sententiæ sic: votum ingrediendæ Religionis per Matrimonium postea initum non tollitur, sed solum suspenditur, ita ut mortua conjuge rursus stringat votum: ergo à pari stringunt & Sponsalia priora conjuge mortuâ.

TITULUS V.

De Conditionibus appositis in Desponsatione, vel in aliis Contractibus.

SUMMARIUM.

1. Quid & quotuplex sit Conditio.
2. Quid sit Modus, Causa, Demonstratio.
3. 4. An & quomodo valeat Matrimonium sub conditione honesta de futuro contingenti.
6. An